

Õdaw rahwa jututuba Nr. 1.

Jubedad jutud
Läänemaalt.

Lookejed Haapsalu ümbrusest.

J. U. Feldmann.

Haapsalus.

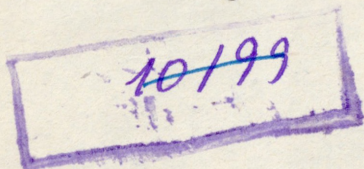
J. U. Feldmann'i kirjastus.

Õdau rahwa jututuba Nr. 1.

Jubedad jutud Läänemaalt.

Lookesed Haapsalu ümbrusest.

J. U. Feldmann.

Haapsalus.
J. U. Feldmann'i kirjastus.

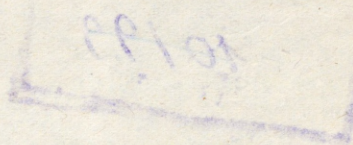
2.

Sisu:

1. Wiigi Willemi wiimsed elupäewad.
2. Abielupaar nõia juures.
3. Kütüslaugu Kueti muudab elu.
4. Rahuotsijad.

A 4649.

M. Tamwert'i trüki, Haapsalus.

Wiigi Willemi wiimsed elupäewad.

Wiigi Willem oli juba mitu päewa raskesti haige ja abikaasa Juula istus woodi ees kattise jalaga puupingil ja hoidis kondise käe Willemi otsaesisel. Willem wäänles rahutumalt asemel ja hoigas wahetpidamata. Terawad tufsatused peas ja kibe walu kurgus muutusid tund tunnilt suuremaks. Palawad hood waheldasid külma wärinatega. Kõik liikmed walutasid imelise painawa waluga, nagu oleks keegi nürida noaga kontidest üdi uuristanud.

„Juula, Juula, küll lõhub kõik ihu nagu puuhaamriga!“ hoigas Willem.

„Jah Willuke, oled ikka ennast ära külmetanud — muud midagi! Waja õige palawat tuhka kaela ümber panna, küll see selle külma-wiha wälja kifub . . . Dota, Willem, ma toon seda sulle kohe. See on kõigeparem abinõu. Minu wa' kadunud emake tarwitas ikka seda, kui juhtus haige olema.“

Juula läks kolde juure ja ajas wana sukafääre palawat tuhka täis ja tuli ning mähkis Willemile ümber kaela . . . Willem tegi kannataja näo ja pigistas silmad kinni. Kui tuhka ära jahtus, walas Juula uut juure ja päris õrnalt:

„Noh, Willuke, kas tunned parema olewat?“

Willem muigas kurwalt ja wäristas pead.

„Noh, ega ta nii ruttu kohe aita. Ta nõuab oma määratud aja . . .“

Kui aga peale mitmekorrast tuhawahetust Willemi seisuford põrmugi ei paranenud ja rohkem halvemaks läks, wiskas Juula sukafääre kolde ette ja sõnas järelmõtteldes:

„Waja on pead ja ihu äädikaga peseda. Äädikas pidada igasuguse walu wastu esimene abinõu olema — ma olen seda mitmelt kuulnud.“

Juula lööberdas kööki ja tuli warsti musta tolmuse pudeliga tagasi. Ta lofsutas pudelit ja waatas wastu walget.

„Mine wõta kinni, oo see äädikas wõi mõni muu wedelik . . . Hais oleks teisel küll nagu ifesugune olewat . . . Aga ega ta mõni kihwt ole. Kui teda juba elumajas peetakse, ju ta siis ikka tarwilik on . . .“

Juula wõttis peoga pudelist wedelikku ja hakkas sellega Willemi ihu igaltpoolt sisse määrima . . .

Peale määrimist lamas haige liikumatult asemel ja hoigas wabetewahel tasakesti. Ükitselt tegi ta järsku liigutuse ja püüdis püsti tõusta.

„Mis sul wiga on, Willuke?“

„Kipitab . . . just kui wiiliga, õdrub nahka . . . Ei jõua enam kannatada.“

Juula liigutas imestades kulmu.

„Waata imet, wõi ka see ei aita! . . . Paneb nahakipitama . . . Küllap ta parem on, kui sa teda ühe tilga sisse wõtaks . . . Säb, rüüpa ette korra! . . . Rui ta peale määrda ei tõlba, küllap ta siis ikka sisse wõtta parem on. Rüüpa!“

Ta ulatas pudeli Willemi suu ääre. Willem rüüpas.

„Noh, kuidas on?“

„Kõrwetab! . . . Just kui tuline tõrw . . . Deh!“

„See on hea! . . . Rui ta kõrwetab, küllap ta siis ka walu ära wõtab. Wõta weel üks lonks . . . Ära kardada. Wõta!“

Willem pigistas filmad kinni, hoigas ja rüüpas.

„Deh . . . just kui sulat tina! Terwe sisefond põleb ja käärib sees . . . Deh! . . .“

Juula noogutas julgustawalt peaga.

„Pole wiga! See on esotsja muidu nii, küll ta pärastpoole ära jahtub — anna aga natuke aega . . .“

Willem lastis enese jõuetumalt asemele tagasi wajuda ja surus käed kramplikult rinna peale kokku. Sisefond kõrbes ja pakitses. Järsud, libedad waluhood jooksid kehast läbi. Willem hakkas tihedamalt ja kõwemalt hoigama. Juula nägu muutus mureliseks.

„Juula, see oli seebikiwi, mida mulle andsid,“ hoigas Willem.

„Mine rumal, kus ta's seebikiwi oli, see oli äädikas . . . Kas ei taha sugugi soiku jääda?“

„Ikka hullemaks läheb . . . Dijah! . . . Juula — mine pane hobuse loom ette . . . sõida Haapsalu ja kutsu tohter . . .“

Juula löi käega.

„Katsu tühja! . . . Tohtri käest on enne keegi abi saanud! Raha peale on nad küll maiad, aga haigust ei tunne nad põrmugi. Rui nad midagi suudaks, miks nad siis iseennast ei paranda? Surewad niisama maha, kui iga teinegi. Nendelt

ei saa sa midagi! Uga, kui sa ette kangesti tahad, ma lähen ja kutsun Kargu Kaarli siia, ta loeb sõnu, waat see aitab kohe! . . .“

Willem noogutas tummalt peaga.

„Kaarli tunneb kõik haigused ja hädad ja tal on ka kõige haiguste vastu rohtu olemas . . . Kui sa ikka tema poole pöörad, siis tead, et abist ilma ei jää . . . Sa tõmba omale kasukas peale ja kannata vähe aega, ma olen Kaarluga warsti tagasi . . . Weekruus on siin pingi peal; kui juua tahad, eks kasta siis keelt . . .“

Juula tõmbas suurepätku ümber ja läks kiire sammudega uksest välja.

Willem hoigas ikka raskemalt ja raskemalt.

Tunni poolteist pärast oli Juula ühes Kaarluga tagasi.

„Willem! . . . Kas kuuled? Tulin tagasi ja Kargu isa kah!“

Willem hoigas tasa ja raskesti . . .

Wana Kaarli astus haige juure, silitas oma käega haige pead ja lausus:

„Kurat taganegu ära üle üheksa soo, üle üheksa järwe . . .“

Juula ehmus, haige kiskus ennast kerasse.

Kaarli luges ja palus haigele:

„Mina arsti, mina sobi, Jumal appi, Maarjake walu wõtma! Arsti käsi, risti wesi, püha ristifene! Alwitage, awitage! Rutske kuri kaugele, matke haigus aia taha, wiige walu waarikusse . . . Isja meie kes sa oled taewas.“

Haige hoigas edasi. Walu ei wähenenud. Kaarli heitis tema üle sõrmega ristisid ja kästis:

„Hüüa ikka Jeesusesta, hõida Maarjada aitama!“

Siis pööras ta Juula poole ja lausus!

„Jah, kurja wägi on suur tema juures. Ehk on saksa wiha ka weel selle juures? . . .“

Kui Juula selle peale midagi ei wastanud, hakkas Kaarli jälle edasi lugema:

„Mine ära, hõel, mine ära kuri! Mine, mine mööda maad metsa sisse, näri, hammusta haawapuid, wista wiha wahtra sisse, heida armu, heida armu! Püha Peetrus, Mateus, Markus! Onnistud Maarja, püha Maarja! Jumala ristike ette, Jumala ristike taha, Jumala ristike maast taewa! Amen aamen, aamen!“

Haige näis waiksemaks jääma. Tal näis kergem olema.

Juula arvas, et see Kaarli palve wäest on tulnud. Haige jäi magama.

„Mitäh Maarjale! Mitäh Jeesusesele!“ ütles Kaarli. „Las ta magab. Kuri on wõidetud. Ta on temast eemale põgenenud . . . Kuri waikselst ta nüüd magab. Neitsi Maarja ise warjab teda, hoiab teda . . . Küll ta nüüd paremaks saab kui ta magada wõib . . .“

Selle peale lahkus wana Kaarli ja andis Juulale lootust, et haigus peagi kaob.

Wähe aega seisis Juula haige juures ja waatas siis Willemi nägu lähemalt. Juula käed hakkasid wärisema. Willem lamas woodis, suu kramplikult kinni surutud ja kondine lahja nägu tarretanud.

Juula haaras üle woodi ääre ripnewast käest kinni. Käsi oli külm ja kange . . .

„Willem! . . . Oh, ja Sumal! Willem! . . .“

Willem ei wastanud enam . . . Kuri oli wõidetud. Ta oli temast eemale põgenenud . . . Willemi hing elutses juba inglite riigis . . .

„Oh ma igawene, oh ma wiimane tola,“ hädaldas Juula nuttes. „Miks ei toonud ma linnast tohtrid, nagu Willem soovis . . . Ta oleks elama jäänud, elanud! . . . Deh, oeh!“

Kramplikult langes Juula furnukehale ja nuutsus kaua, teadmata kui kaua seal . . .

Abielupaar nõia juures.

Uru Uadu ja Unn elasid nii ütelda keskmist wiisi: tegid tööd ja nägid waewa. Uastad kadusid aastate järele ja Uru rahwas tulid oma eluga ikka läbi. Rikkust neil küll ei olnud, aga seda Uru rahwas suurt ka ei ihaldanudki . . . Ainult ühest asjast hakkasid nad aastate jooksul rohkesti puudust tundma, nimelt maja rahust. Uadu ja Unn ei passinud enam nii siledalt kokku nagu hakatuses. Nägelused tõusid nägeluste peale, wiimaks aga päris tõsised abielu-sõjad. Põhjused olid wäga mitmesugused, milledest ühe nimetan: Uadu oli seda wa „sulisewat“ armastama hakanud, pealegi kaunis ohtrasti . . .

Päewad kadusid ajamerre. Mõlemad tundsid, et rahu majasfe waja oli: Et aga seda ei tulnud, siis olid nad selles

usus, et kellegi kuri film wõi keegi kahetseja nende majast rahu ära peletanud. Ei wõinud Uadu ja Anne eneste ahi ega oma abi parata, siin wõis ainult targa juurest abi loota. Selles arvamises olid nad kindlad . . .

Ühel õhtul, kui Uadu haakoormaga metsast koju poole lonkis, tundis ta kurgus torkiwat walu ja imelist wuhisemist kõrwades. Kärelda külma ja Uadu wõrdlemisi wiletsa kehakatte peale waatamata, põles kogu ihu pakitsewalt ja iga wäheha liigutuse juures tundis Uadu, et särk turja pealt ja kaendla alt niiske oli. Painaw rammetus wangistas liikmeid ja magusraske wäsimus kiskus Uadu wägisi unesarnasesse seisukorda. Uadu arwas seda kõik raske töö süüts ja lootis et kodus, peale põhjalikku wäljapuhkamist palawa ahju ääres, asjad täielikult paranewad ja see wäike arusaamatus jäljetult kaob.

Koju jõudes jättis Uadu hobuse kõige koormaga õue peale ja tuigerdas ise tuppa. Pea huugas ja oimukohtadest jooksis kibedad tuskatused läbi . . . Tasa, nagu waras, liikkas Uadu usse lahti ja puges kambriisse. Ann istus kambri akna all ja nõelus sukki. Uadu ajas filmad wägisi lahti ja püüdis näole alandlikku paluwat ilmet anda. Ta häigas pikkamisi määrdinud käega üle otsaesise ja puges süüdlasena filmi pilgutades abjutaha nurka.

Ann tõstis pea üles, liikkas tuhakarwa õredad juukse-salgad kollase kondise käega kõrwa tahta ja waatas üle kattiste prillide tigidasti Uadu otsa.

„Ah, sedawiisi tullakse ristiniimese elumajasse, mis? Ei kõõsa siit ega sealt, muudkui poeb aga kähku ära abjutaha! . . . Mis suure wallawolikogu sa selle abjutaguse mõtled olewat, et sind sealt keegi üles ei leia ega kätte saa? . . . Ette mul asjamees!“

Uadu püüdis täna Anne kära peale naeratada.

„Jäta Ann! . . . Mis sa ühtelugu ifka tõreled . . . Mine, parem, wõta hobuseloom ree eest lahti — mul pea hakkas järsku walutama . . . Päris paugub teine otsas . . . ei saa filmi lahti ajadagi“ . . .

Ann wiskas sukasääre aknalaua peale.

„Ah soo! Wõi juba jälle pea paugub otsas! . . . Seda ma filmasin kobe . . . Oh, sa inimeseloom küll! Jälle pus-kari trimpanud . . . Ei lähe nädalat mööda, kui ta ennast täis ei ime, nagu wihmaus! Mis elumajad sul pea peal on ja kapitaalid pangas, et sa juua wõid? . . . Kui sa ahwukaat

wõi mõni wallasfketäär oleks, siis teine asi . . . Alga sina waene papsnik tahad koolitatud inimestega ühe pulga peale ronida. Oh sa waenlasenahk küll, mis sa mul nuhtluseks kaelas oled! . . . Jälle kraest kinni wõtta ja nahk palawaks hõõweldada, nii et sa kui ja taewatähed ära unustad, küll sul siis meel mõistus pähe tuleb!"

Uladu õhkas täna kurwasti.

"Ann, kuule nüüd, mis ma sind palun, sa jäta täna oma urisemine. Ma ei ole täna wiinatilgagi keele peale saand . . . Ma olen haige . . . külmetand wõi ära wenitand — mine wõta kinni, aga kogu teha on nagu soolweega üle kallatud . . . Deh!"

Uladu õhkas waljusti ja hakkas kulunud pastlakontsafi jalast ära kiskuma . . . Due peal hirnus hobune pikalt ja kurwalt. Ann tõmbas fitsirätiku otsad lõua alla kõwemini sõlme ja tõusis püsti.

"Seda ma ütlen sulle: wiimane kord olgu see, et sa purjus peaga mu filmade ette ilmud! Kui seda weel juhtub, siis hoiä oma nahk! . . . Wõi tema ei ole wiinatilgagi täna suhu saand! . . . Seda räägi mõnele küla koolmeistrile, aga mitte mulle! . . ."

Ann tegi käega ähwardawa liigutuse nurga poole ja läks lõõberdades kambriist õue. Uladu ajas ennast pikkamisi abju äärest püsti, riputas jalanartsud ukse kõrwa luuawarre otsa ja kobis ägades nurka koikasse.

Kolm päewa pödes Uladu koikus, enne kui enese jälle jalule ajas ja tööle asus . . . Alga pahandus pahanduse peale ei tahtnud ega tahtnud lõppeda. Küll katsusid siiski weel ise oma nõul läbi saada, aga wale. Ütles üks teisele: "Sa saadana sunnik!" teine jälle wastu: "Wa punane punnik!" Ütles Uladu: "Sa kuradi madu!" Siis Ann jälle: "Wa puskari ladu!" Sihti tuli ette, et sõnad enam ei mõjunudki ja luuawarred appi pidid astuma . . .

Nii edasi minna ei wõinud. Uladu ajas sellepärast ühel hommikul kõhnale ruunakesele rangid kaela ja rakendas ree ette, et teise kihelkonda targa juure sõita. Ree peale pandi weel: kaks matitait odratangu, pool lambatallekest, kaks naela wõid, 15 kanamuna ja kaks pudelit wiina, mis kõik targale palgaks oli määratud. Nii algas siis ühisel nõul teekond kahetümne kilomeetri kaugusele targa wanamoori juure.

Kui Aru rahwas targa õue olid jõudnud, wõttis neid

wanamoor, ehk nad talle küll tundmatud olid, lahkesti vastu. Ja juttu oli tal oma külaliste vastu nagu wett . . . Et Uru rahwa suu ka sarwest polnud, siis sai tark nende käekäigu, nende tutawate ja nende wihaaluste üle ääriweeri mööda selge otsuse.

Waheajal oli tema puujalaga wanamees juba sauna soojaks küttnud, sest ilma sooja saunata, ilma wiinata ei wõi abielu ja armastusasjus ükski tark midagi ette wõtta.

Rindlas ufus abi peale, astusid Uadu ja Ann üle läwe sauna, mille järele wanamoor ukse pööra pani. Nüüd algas arstimine. Esite wiiskas tark ise oma käega kolm korda leili ja pomises iga korra wiiskamise järele ndia-sõnu. Siis raputas ta wiina pudelisi, kord ühte, kord teist, wahtis wiina peale seisma jäänud wullikeste peale. Siis andis Uadu ja Annele rüübata ja rüüpas ka ise kolm korda mehised lõuatäied. Seepeale saputas tark oma ndiawihaga mõlemaid ühest ja teisest kohast, kuna ta hammasteta huuled pomisesid:

„Wihake, wäetike wõidaks, sauna leilike salwits! Nõnda armas meeste meelest, nõnda armas naiste meelest, kui lõpnud lammas koerte meelest! . . . Ditse-leili õnne-leili, karja-leili, kasu-leili! Saaki, saaki saunake, saaki sauna leilike! Hirmukakk, armu kakk, läbi reite reinu-kakk! Sundi sabaga wihelda, rebase sabaga wõida! Püha Juri, püha Maarja, aamen aamen, aamen!“

Nende sõnadega oli wanamoor oma ndia tarkuse seekord lõpetanud. Tuldi saunast lambrisise, aeti weel iidamist ja aadamist juttu ja wähe aja pärast jäeti südamlilikult jumalaga.

Uru Uadu ja Anne teekond kodu poole oli lahti. Ruunake sõrtis kodu poole kiiremalt, kui esiti wälja poole . . . Edesti uskusid paarahwas eneste wahel tülid ja pahandused wähenenud olewat ja arwasid uut armastust südameses hõõguma hakkawat . . .

Kui koduminejad targa juurest mõningad werstad eemale olid jõudnud, tulid Uadule need kaks pudelid wiina iseäralise haledusega meele. Need armsad asjad olid ühes muu kraamiga ndiamoori juure jäänud . . . Kuidas ihtas Uadu, et teinegi neist külma ilmaga tee peal käes oleks . . .

„Kas ma ei õelnud sulle tülles“, hakkas Uadu korraga seletama, „et tark ei tarwita kahte pudelit wiina ja et jätame teise enestele. Nüüd jäi teine pudel wiina terwelt ja puutumata temale . . . Wanamoor ainult ühest pudelist wõttis . . .“

„Ei Uadu, kahest pudelist wöttis“, wastas Ann.

„Ara nüüd, Ann, tühja kõnele, ühest wöttis!“ waidles Uadu wastu.

„Kahest wöttis! . . . Ma nägin seda selgesti oma silmaga!“ kinnitas Ann. „Sul on aga ikka ise omal walu ta järele, — seepärast sa nüüd seda taga ajama hakkad!“

„Ühest wöttis!“

„Kahest!“

„Ei wõtnud kahest — ühest!“

„Saa sa aru, — kahest! Urjuh!“

„Pea lõuad! Sa wõttis ühest!“ müristas Uadu.

„Pea ise oma lõuad tatikajaan! Kahest wöttis, sest et ühest wõtmine ei aitagil!“

„Mitab küll ühest wõtmine! Lõuad pea hädapasun!“

„Ei pea lõuad! . . . Pea ise oma molu!“

„Lõuad pea! . . . Ma sulle näitan! . . . Ma sind õpetan!“ kisedas Uadu, kusjuures ta käed winna tõusid ja ta Annele tuklasse hakkas laduma.

Ann ei olnud aga ka mitte laisk ja oli palju tulisem kui Uadu, ja see oli tema wähemale jõule parajaks lisanduseks, nii et wõitlejad pooled tasakaalus seifid. Seda suurem oli aga karjumine ja kisa.

Kui wiimaks mõlemad wäsinud olid, läks sõit jälle endist wiisi „rahuotfijatega“ kodu poole.

Rüüslaugu Rusti muudab elu.

Rüüslaugu Rusti tuli täna pagana lõbusas tujus koju poole . . . Nagu näha, oli ta jälle kaunis sügawasse klaasi põhja waadanud, sest kael nähti tal pea kandmiseks liig nõrk ja jalad astumiseks kaunis kõwerad ja nõrgad olewat. Rusti oli wintis mis wintis!

Ja Rusti laulis:

„Ma olen aga turjast tugew mees

Ja kaela jätkust jäme mees!

Waat, Rusti mees, kes sööb ja joob

Ja matsid rinnust maha lööb!“

Laul, see kõlas tugewasti ja nii karmi häälega et seda waewalt inimese omaks wõis pidada. Rüüta küla lambakarigi, tee kaldalt, jooksis hirmuga kus seda ja teist, kadarikku, ainult

üks, suur kõverate sarvedega must oinas — Tifuta Tiiru oma, jäi teele mööda mineja laulu kuulama, — wist oli see oinale nii wäga waimustaw. Uga nii pea, kui laulu wiimsed sõnad:

„Ma murran metsas maha puid

Ja küla poiste sääreluid!“

lõpenud olid, jooksis oinas tuhatnelja hooplejale järele ja andis talle niisuguse metsiku wopsu põlwe kõwerdusesse, et kiidetud jõumees selili kukkus, kuhu ta ka tükkis ajaks wagusi paigale jäi.

Kui Rusti ehmatusest ja põrutusest toibunult maast üles tõusis ja oina needmiseks mõned sõimusõnad oli öelnud, katsus ta üle aia ronida, see aga tantsis nii hullupööra, et katse nurja läks ja Rusti, kakkimurtud teiba ots pihus, selili kukkus.

„Mu naisuke-e, kui ingliske-e“, laulis ta teiba otsaga õhus wehvides ja tuju ülendamiseks paremat jalga piusti hoides.

Rusti ajas enese käpukile ja hakkas siis uuesti üle aia ronima.

„Di Rusti palju waewa näind

Ja Rapa Katil kosjas käind . . .“

jorutas ta esimest keha poolt üle aia upitades.

„Küll wersta wiis on wesi lai,

Ruid Rusti siiski üle sai!“

Pikkamisi wajus ka teine pool Rusti keha üle aia.

„Kurat! Mull on täna nii pagana hea tuju, et ilma musuta kudagi läbi ei saa. Oleks ometi oma Katigi siin, ma annaksin temalegi musu!“

Rusti ajas jalad harki ja seadis pudeli suu peale. Pikkamisi wajus märjake Rusti kõrisse.

Pudel oli juba tühi, aga Rusti hoidis teda ikka weel suu peal. Wiimaks surus ta pudeli wälja poole kuue tasku, hakkas naerma ja tuigerdas siis jalgrada mööda koju poole edasi. Tuju oli weel paremnks muutunud ja kadaka pöödsaste wahelt kõlas eht Eesti laul:

„E-tee oli wiltu

Maa oli wiltu

Rõrtsi Liisu kõndis wiltu . . .“

Et tal oma karjamaal jõud otsa lõppes ja ta tee peale maha istus ning wiimaks pikali heitis. — — — — —

Sommikul, kui idataewas käharad pilweharjad rahutumalt punetama löid ja Küüslaugu tare otsas kuff pikalt ja kriiskawalt häälitsees, tõusis perenaine Rati üles, tõmbas pahaselt aga

pikkamisi hilbud selga ja läks loomi talitama.

„Küll on hirmus — Rustil on jällegi joomatõbi kallal! Ei ole teisel aega enam kojugi tulla!“ mõtles Rati ja ohkas südamel põhjast.

Rui loomad talitatud ja lehmad lüpsatud olid, tuli Rati due ja jäi ehmatades sealauda ukse ees seisma. Sealt kuulis ta nagu inimese häält ja orika rõhkimist. Ta jäi kuulatama.

„Rati!“

„Mh“

„Rati!“

„Mh, mh!“

„Mine waata, sead on wist dues.“

„M-mh!“

„Sead rõhiwad dues; mine waata, kudas naad lahti said.“

„Mh. mh!“

„Rati!“

Rusti lükkas oma teise poolele nii kõwaste külge, et see ülesse ärkas.

Wana orikas kargas tigidalt rõhkides pesast üles ja jooksis teisele poole lauda nurka,

„Pthii, kurat! olen wist sigabelaudas!“

Sel minutil tegi perenaine sealauda ukse lahti ja nägi Rustit, kes ristfeliti sea asemel aeles:

„Mis see siis peab tähendama, mis?“ kurjustas Rati.

„Ah sedawiisi tullakse koju . . . Jälle oled sa eilse päewa ja öö weel järele lakunud! . . . No, mis sa ometigi jood! Rui kaugele sa mõtled sellega jõuda? Ei lähe enam nädalatti mööda, kui ennaft täis ei tõmba! . . . Wana walge juba wäljas ja sa wedeled sealaudas, orikaga ühes põhus . . . Silmapilk katstu, et sa kondid püsti ajad . . . Mina pean kuke laulust saadik ülal kohmitsema ja sina wedeled põhus, nagu mõni suur heategija . . . Noh, mis sa ootad, kui laudast välja ei saa!“

Rati astus üle lauda läwe ja tõmbas järsku liigutusega Rusti pealt kuue ära.

„Kas sa kuuled mis sulle räägitakse, wõi ei kuule? . . .

Ma arwan, et sa nii suur isand ei ole, et sind kümme korda peab paluma . . . Rui sa heaga ei taha kuulda mis sulle räägitakse, küll ma siis abindu tean, mis su püsti ajab!“

Ta kõigutas ähwardawalt lüpsikut.

Rusti püüdis end istukile ajada.

„Ma olen päris haige, Rati! . . . pea põleb otfas ja süda nii paha, nagu tahaks teine wälja tulla . . .“

„Seda ma arwan kah! Wõdi nüüd pea walutab ja süda paha! . . . Aga kui sa puskari pumpasid, kas siis ka selle pääle mõtlesid, et pea walutama ja süda pööritama hakkab? . . . Inimeseloom niisugune! . . . Maast üles, kähku! . . . Mis aega sa siin sealaudas ootad? . . . Aga filmaplik!“

Rusti ümises arusaamatult ja häbiga habemesse ja hakkas ennast pikkamisi üles ajama. Lämbunud leige lauda õht tungi haigewa puhanguga Rustile vastu, puges suhu ja ninasse, pani südame pööritama. Silmade ees lõi kõik korruga mustaks. Ta tuigerdas kina vastu, tahtis seinast kinni haarata, kuid tuius, ja lõi kulludes koonu vastu kina äärt ja jäi liikumatult pahnasse lamama.

Rati lõi käega, wiskas wihafelt lauda ukse pautudes kinni ja sammus toa poole.

„Susi sõõgu niisugust elukat!“

Kui Rati oli kardulaid keetnud ja muud majatalitust teinud, oli juba päikesekera kõrgele kerkinud. Ühina töö ja talituse juures oli ta Rusti hoopis unustanud . . . Kui Rati oli toidu lauale toonud, tuli talle järsku meele, et Rusti alles sealaudas, orikaga ühes pesas põdnab. Nuttu astus ta lauda juure, wõttis ukse lahti, filmitses minut aega Rusti küürus lamawat fogu ja kargatas siis järsult:

„Sina, lontruse kere, mis! Kas need on mõned ristiinimese teod niisugused . . . Ennast täis laffuda, nii et meel ja mõistus mõneks ajaks peast kadunud on . . . Kas see on mõne ristiinimese tegu?! Ja siis ilma tegevufeta kõrwalisi nurki möõda aega furnuks lüüa ja wedeleda . . . Oh, sa, sindrinahk, küll! Silmapilk aja ennast üles . . . Risuhunnik niisugune!“

Ta astus wihafelt Rusti juure ja hakkas tal turja pealt kinni.

„Kas sa kuuled mis sulle räägitakse! . . . Maast üles!“

Rusti ajas pikkamisi filmad lahti, waatas ärda pilguga arusaamatult oma ümber ja lastis siis pea jälle pahnahunnikusse langeda.

Niisugune hoolimattus je ükskõiksus ei meeldinud Ratile põrmugi. Ta häigas kõieotfa maast ja sähwas Rustile paar korda üle kaela.

Rusti imiises tumedalt ja ajas enese istukile. Paluvalt waatas ta Ratile otša. Niiste alandliku läikega särasid ta filmad.

„Anna andeks Ratike, anna mulle andeks! Wiimane kord — ma ei joo enam! Sellest põrgu lakkest tahan ma eemale põgeneda! Mitte tilka seda kihwti oma keelele lasta!“ hä-daldas Rusti paluvalt.

Wihased kortsud Rati kulmude wahelt kadusid pikkamisi. . . Ta lastis kõie otša käest maha libiseda, kummardas Rusti üle ja waatas talle otse filma.

„On see, Rusti su tõsine sõna? . . . Siis, siis annan sulle kõik andeks!“ lausus Rati pikkamisi.

„Jah, Ratike, see on mu wiimane ja tõsine sõna; ma ei joo enam wiina! . . . Mul on kole häbi su ees — ma ei tea, kuhu omad filmad su eest peidaksin.“

Rati wõttis õrnalt Rusti käest kinni, kes alles istukil oli.

„Tõuse üles, Rusti . . . Läheme kambriisse . . . Keetsin juba söögi walmis, tule katsu midagi ka süüa ja kui kõht täis, siis heida sängi ja puhka veel; küll see wiimane peatais siis wälja aurab ja kaob . . . Lähme!“

Rati wõttis Rusti käest kõwemini kinni. Rusti tõusis püsti ja surus tugewa pika suudluse Rati huultele . . .

Rati uskus jälle, et Rusti end parandab. Rusti uskus ise ka, aga õhkas endamisi: „Oh et seda jõudu itka selleks jätkuks!“

Rahuotšjad.

„Kinnitan sulle, et Lutsu Liisul on kirju lehm, kelle ta „Poti“ laadalt tõi!“

„Kuid mina ütlen et see lehm on punane!“

„Ma ei ole ju tõepoolest mitte nõrgameelne.“

„Ütle juba parem, et mina olen oma mõistuse kaotanud.“

Suba 10 minutit kestis waielus Mihkli ja Miina wahel. Nad waidlesid selle üle, kas Lutsu Liisul on kirju wõi punana lehm. Aritatult wiskas Miina kohwitass'i põrandale ja kargas laua tagant ülesse. Waielus muutus tülikse.

„Sa waletad, kas kuuled: sa traatsaba waletad! Häbi sul ei ole niimoodi waletada! Ma wannun kohe, et Liisul on

punane lehm! . . . Ah jumal, ah jumal, mis olen ma teinud, et pean niisuguse walelikuga ühes elama?"

"Jäta parem jumal rahule, kurat wõtaks sind! Kui keegi meist waletab, siis oled see sina . . . Wäga hästi wõid sa ka tõendada, et Liiful on sinine wõi roheline lehm!"

Ülki põrutas Mihkel wihaselt wastu tooli, et see tükkideks lendas ja kisedas täiest kõrist:

"Kirju! kirju! kirju! kirju!"

Nii kisklesid Mihkel ja Miina igapäew nagu koer ja kass. Igast tühjast asjast wõisid nad tüli põhjust leida. Ropp sõim, lööming, oli igapäewane nähtus.

Täna oli nende wahel jällegi hirmus lahing olnud, siis ei wõinud asi enam nõnda jääda: abinõu pidi otsitama ja nimelt õpetaja juurest. Õpetaja pidi nende waele rahu ja endise armastuse tagasi toimetama. Tema oli neid paari pannud, temale tahtsid nad siis nüüd eneste elu wigu awaldada ja teda paluda, et tema neid weel kord õnnistaks, nii et nende elu muutuks rahuliseks.

Rahuotstjad — Mihkel ja Miina astusid õpetaja ette. Mõlemad teretasid kummardades, wahtisid jalgade ette maha ja seina peale, kõrwale ja alles siis kui õpetaja juba mitu korda oli asja küsinud, hakkas Mihkel sõnu otsima

"Ei tea ühtigi, õpetaja härra, oleks ka ifka midagi olnud, aga — ei tea ifegi, kuidas seda ütelda . . . Õpetaja ife on meid ristitud, nime alla pannud ja leertanud ja — õnnistanud ja —

"No, ja — siis? . . . Teie olete wist abielupaar?"

"Sõge loom, räägi nüüd — räägi — mis sa molu kardad!" fofistas Miina.

"Ei tea — abielupaar wist küll . . . Ma sain Miinaga tutawaks — õpetaja ife pani meid paari — õpetaja ife teab kõige parem . . . Ungrust, wa Lipu Hans oli selfamal pühapäewal kah laulatusel ja Roti külalt Wimma Willem oma Wiinga kah . . .

"Mis sa nüüd jälle Wimma Willemist räägid?" sähwas Miina sekka, "eks õpetaja tea ife weel parem kui meie, et Wimma Willemi ja Wiuu pulmad selfamal päewal olid!"

"Aga mu armsad, ma ei saa sugugi aru, mis teil minu juure asja on?"

Mihkel sai selle lahke küsimuse läbi pisut julgemaks.

„Mis seal nüüd aru saad wõdi, eks ta ole wana kuri
 itka — Wimma Wiiu olla oma Willemi wastu dige hea —
 minu oma ei taha mind sugugi sallida.“

Mihkel katsus käega oma teist kulmu, mis oli sinine.

„Wait, Mihkel, kudas sa tõbras räägid,“ käratas Miina.
 „Sina ei falli mind — ära sa sunnik waleta! . . . Õpetaja
 härra, ärge uskuge — Mihkel kuriwaim waletab! Tema ei
 falli mind! Ta on otsani kurja täis, joob ja wedeleb joogi-
 majades ja peffab mind ja nüüd hakkab weel waletama minu
 peale. — Kulla õpetaja härra, ärge uskuge! Ärge uskuge
 Mihkli juttu — tema on minu wastu kuri, otse wana de-
 lus ise!“

„Noh, — mine räägi nüüd, — temal itka digus. Õpetaja
 härra, mina tõendan, et Miina waletab. Mina olen aus
 tööline, õpetaja teab ise seda — Miina on minu wastu kuri. . .
 Näete ise õpetaja härra, et mu kulm on sinine kui paja põhi
 — wirutas teine kolginuiaga! Küll on kole inimene!“

„Ei, tema on minu wastu kuri!“ karjus Miina. „Kas
 sa ei löönud mind üleeile tooliga mööda sääri! Sala sääred
 niisamuti finised! Ära sa satikas salga!“

„Häbene oma lõugu!“ tõreles Mihkel. „Sa oled see
 esimene walelik, mis sugust teist enam halli taewa all ei ole,“

„Ise wõid sa häbeneda, aga mitte mina! Ise oled sa
 pea waletaja! . . . Sügisel käisid sa Pärdi Peetri naise juures.
 Kas sa seda ka tahad ära salata ja waleks ajada. . . Õpetaja
 härra, ärge Mihklist uskuge.“

„Kuradi ahwi kalts! . . . Imp pamp niisugune! . . .
 Uja tagasi, et sa wa maaler Matfiga pole kofku elanud ja
 abielu rikkunud! . . . Ärge uskuge õpetaja härra Miinat —
 ärge uskuge!“

„Satikajaan, oma walega!“ kriiskas Miina ja hakkas
 Mihkelt rufikatega wemmeldama.

Õpetaja põbras palge kõrwale, pani käed risti ja ohkas
 südame põhjast:

„Isfand Sumal, tule fina mulle appi nende waeste pat-
 tuuste juures!“

